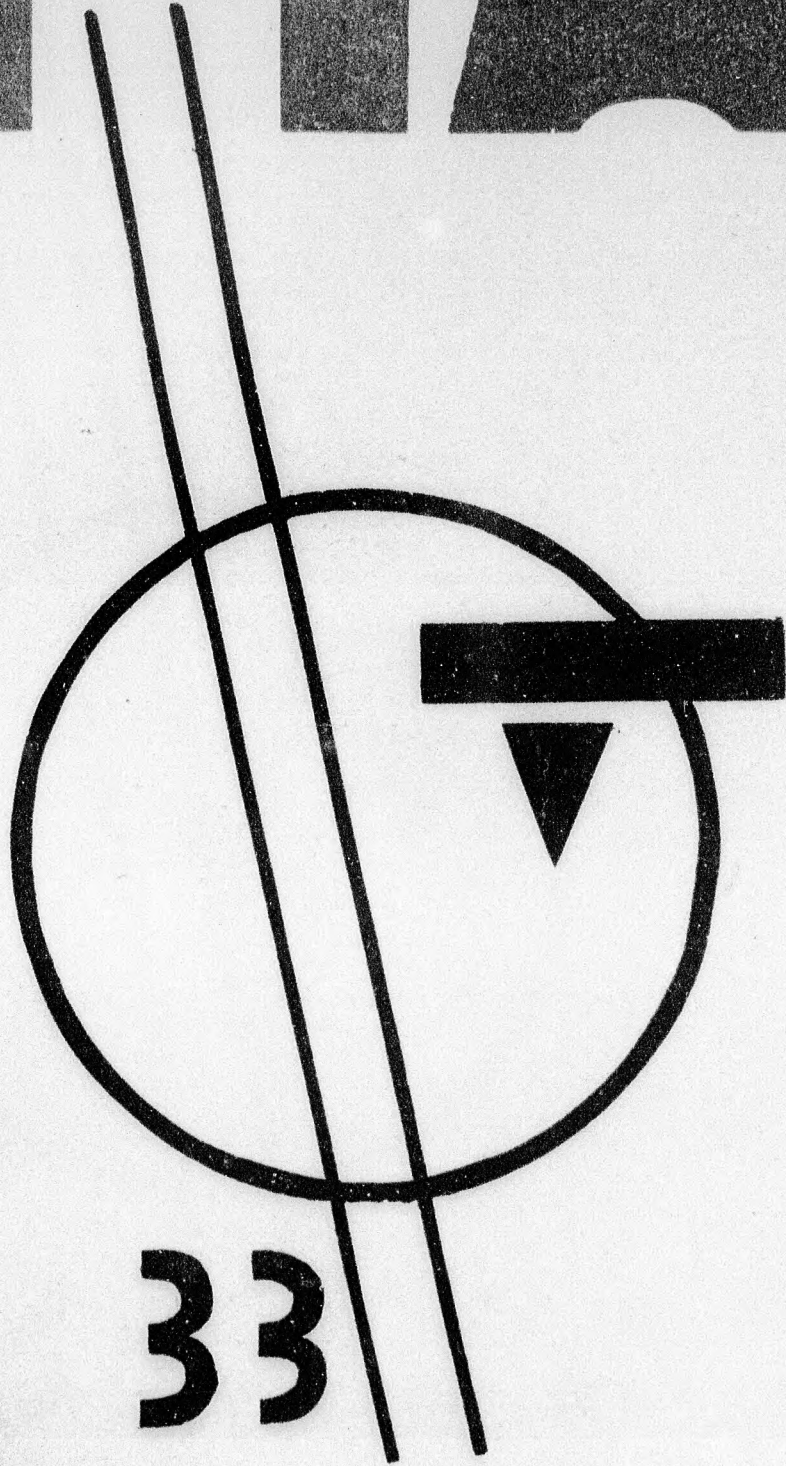

MA

AKTIVISTA FOLYÓIRAT

33

Cigarren

Cigarren

Ci

gar

ren

Cé

i

gé

á

err

err

e

en

Cé

Cél

CélGé

CélGéA

CélGéAeR

CélGéÁeReR

CélGéÁeReR

CélGéÁeReR

CélGéÁeReR

eREeN

EeN

eN

Cé

i

gé

á

err

err

e

en

Ci

gar

ren

Cigarren

(Hannover)

FORDÍTÁSRA

COCTEAU

(Páris)

Amiről azt hisszük hogy tele van az üres mintahogy amiről azt hisszük, hogy üres az tele van. Teie van a szoba, melyet mindennap felások. Tele van az út, tele van az utca.

Idényei vannak a fának, a kőnek, a kristálynak. Ismerik a szép időt s ha felhőzik azt is. Hegyeik, vizeik, városaik vannak. Halaik abban úsznak, madaraik abban repülnek, nyájuk ott hizza magát kövére, népeik ott dalolnak Vasárnap és virágot szednek.

A tenger mélye már túlságosan tele nekünk, mégis lehatol oda az ember.

A föld túlságosan tele van. Ássák a földet, de ha kiugrik valaki az ablakon, nem esik a földbe. Az ég túl tele van, ha magasra megy fel valaki.

Az angyalok nem jutnak keresztül a mi légkörünkön. A levegő felett mennek és ha elcsúsznak megütik magukat.

SZERELEM

A hegy orma egy ökör, a fején egy szék van. A templom megmozdul, tehén volt.

A tehén egy árnyékkal teleszórt hegy.

A hegység megremeg hogy elkergesse a hátát csipkedő nyájakat. Az öszvér forgatja a hegyet. A szeme tintatartó. A legyek isszák a tintát. Amit balról láttam most jobbra van s találkozom a tengerésszel, aki veszedelmesen hintázott húshagyókedden. Ide dobta le a hinta. De most kevésbé mulatságos, gyalog kell lemenni.

A kékruhás angyalok

Isten körül úsznak gyalog

Szerelmed szaga a kezemen maradt

A vadszegfű szagánál illatosabb.

MADONNA

A közepen csillog koronája, mint egy lovarda. Gömb. A kert üveggömbjén a kert torzzá neveti magát. Itt a világ s a kéz felmelegíti a havat. Csillog forog egy virágszál hegyén.

Éjjel magától visszamegy a vasszekrénybe.

Halljátok a szüz szavát:

ne vedd az ujjadat a szájadba

ne nyulj az arcodhoz a piszkos keziddel

maradj békében

jaj de megvert az isten ezzel a gyerekekkel

vagy

az én házam nem korcsma.

Egy felhő tönkretenné a gyengéd egyensúlyt. A felhő szövődik. A rózsza, ha hátrahajlitják, kibontja szirmait. Ha visszahajlitják, újra becsukja kelyhét és nincs szaga. Költők nem csodálkoznak a csodákon.

KASSÁK LAJOS

Minden kollektív művészetnek két polusa van. Az egyik testek ábrázolásának készségével tárul szét, hogy a világot magába foglalhassa. A másikban a társadalmi és szellemi közösséget teremtő akarat állít önmagának önmagából emléket.

Amaz bizonyos mértékig tárgyhoz kötött realiztikus szemlélet, emez térré, testté vált tiszta szellem és etika: tárgyaltalan forma.

Mivel pedig kollektív szellem törvényt és logikát jelent, a kollektív forma mindig a tagozatok vég-ökig kötött rendjén épül.

Architektúrát emel ott is, ahol képet fest vagy szobrot farag.

Az architektonikus tagozódás annál szigorubb, formái annál elvontabbak és egyszerűbbek, minél kevésbé önként biztosított a kollektív szellem társadalmi-gazdasági rendje. Mert minden új közösség befejezett tényre való emelését jelenti egy uralomra jutott objektív történelmi akaratnak. Minden kollektív elindulás az erők legnagyobb foku és legszorosabb hatalmi egybetömörítését jelenti. Tehát konstrukciót a szó legkegyetlenebb értelmében.

Kassák Lajos kollektív embert hirdető metszeteivel szemben sokan fogják emlegetni még a forradalom ifjúsága köréből is az ábrázolás hiányát és vele azt a sajnálatos körülményt, hogy ezek a metszetek nem közérthetőek. Bizonyos, hogy Kassák Lajos függőleges, vízszintes és diagonális erővonalakból, síkokból és ívelésekből tagozódó szerkezeteit nem lehet a közvetlen politikai izgatás céljaira használni. De ez az egyetlen mimesz, ami a tömegek számára való érthetlenség következtében terheli őket. Mert a proletariátusnak közérthető, kivált pedig az új realizmus módjára végzett ábrázolás ma csak a politikai és gazdasági kétszerkettő illusztrálása lehet. Ez a realizmus pedig ha csak nem éri be a polgári társadalom és művelődés többé-kevésbé dadaista kritikájával (a régi George Grosz értelmében pl.) mulhatlanul ellentétbe kerül a legszerűbb konstruktív kísérlettel is. (Az új George Grosz!) Konstrukció nélkül pedig nem lehet a jövő ember és társadalom pozitívumainak képét nyújtani. Nem is szólva arról, hogy a térnek az illuzionista távlaton alapuló sarokbaszortásából és rövidüléséből ki-ki csak a maga féltett

részletjussának a korlátolt morálját és filozófiáját olvashatja.

Am ha a realizmus által nyilvánítható igazságok ezerszer elkerülhetetlen lépcsőfokai is a társadalmi forradalomnak, mégsem teszik a kollektív ember alfáját és omegáját.

A máról-holnapra ható politikai izgatáson túl már most élet-halál kérdés a közösségében politika és gazdaság fölé emelkedő tiszta ember szellemi problémája. Ez a szellem a dolgozó mindenek civilizáció tartotta végtelen és egyetemes frontjában áll élénk, mellyel szemben semmivé törpül minden egyéni érzelmességek és racionalitások szögbe futó zugperspektívája. Az éntelenséget parancsoló frontalitás szelleme az, mely a tárgyi szemlélet differenciálódásain túllépve a maga belső világát építi monumentummá.

Kassák képarchitektúrájában a kollektív civilizáció emberisége nyilvánul meg szigorú hatalommal. Félkevesztett egyéni indulatok mai káosz fölött egyszerű tiszta tér és formaviszonylatok tartják magasan a jövőt.

Ennek a hitnek és akaratnak a fatalizmusa fölöslegessé tesz minden kérdést, mely a tárgyi szemlélet hiányának okát kutatná. A tárgyalanság itt nem világ előtt való futást, nem romantikát jelent; még kevésbé misztikus testen-tulvalóságot, hanem egy

kérlelhetetlen forradalmi akarat új törvény és élet-szabását.

Legsűrűtettebb és legegyszerűbb formába redukált cselekvő művészet ez: TETT. Teremtés, mely az eljövendő közösség határköveit, diadalmas előrejelzéseit cövekeli a végtelen és alakatlan térbe. Kereteket állít az új tárgyak és tartalmak vajudó, kollektív sokasága számára.

Nem törődik a részletekkel, a végső egy igazság relativitások adta fény, szín és formatöréseivel. Ezért nem ábrázol embert, proletárt, kapitalistát vagy amit még kívánni találhatna a politikai közérthetőség realizmusa. Ezért konstruál. De szerkezeteiben a tárgyi szemléletek ezer lehetősége kínálkozik a jövőre nézve és a jövő legkézzelfoghatóbb realizmusa sem lehet más, mint egy önmagában is architektúrához jutott kollektív valóságnak a formába sugárzása.

Mátyás Péter

ANTIPIRIN ÚR ELSŐ MENYBELI KALANDJA

Kékkék ur
a sivatagba ér
üvöltve váj utat a ragadós homokban
érdobogást fülel pióca és staphylin
Matavy Lunda Ngami egy öngyilkos gyermek buzgal-
mával.

Krikri ur
maszkák és rothadó hó cirkus Pskowban
gyárrá nővők a pskowi cirkuszban
a nemzőszerű négyszögletes ólomból van vastagabb
mint a vulkán elrepül Mgabati felett
messzefekvő hegyek repedéseiből hajtott ki
portugál rakpart trópus és parthéno:gnézis
hosszu ólomdolgok bujkálnak
Oszikolo Mgabati Bájilunda

A terhes asszony
Tundi-a-wua
Szoko Bgáj Affahu

Kékkék ur
Farafangáma Szoko Bgáj Affahu

Pipi
istentelen keserűség gyerünk gyerünk kokszeve
tevédik templomos keserűség ságség függönyök nyök-
nyöknyök

Antipirin ur
Szoko Bgáj Affahu
Zumbáj zumbáj, zumbáj zum

Krikri ur
nincs emberiség gázlámpák vannak és kutyák
dzin aha dzin aha bobobo Tyao oahiu hii hii hébum
icha icho

Kékkék ur
nyilván

Antipirin ur
Zárt ajtó nincs testvér sötétek vagyunk hom
vin drum skolopendrum a tornyon
üszömön tüszömön tünödöm és tünödöm tünödöm
mekanizmus fájdalommentes 179858555 icho bibo fibi
aha

Istenem ő én Istenem a csatorna mentén
a gyermekágyi láz csipkék és SO₂ H₄

Kékkék ur
Tombo Matapo az éjszakák alkirályai
a karjaikat elvesztették Mukangáma
a karjaikat elvesztették szabálytalan sokszög
Matzakasban nagyobb a gubó mint a golyó
az agadé
de hol vannak a házak az éjszakák alkirályai

A terhes asszony
négy száz ló hatvan tevé
három száz menyétbőr ötszáz darab nyestbőr
beteg a férje
husz sárga rókabőr három darab selizunbőr
egy nagy madár aki él Tyao
ty a o ty a o ty a o
és négy szép puska.

Krikri ur zdranga zdranga zdranga zdranga
Kékkék di di di di di di di di
Pipi zumbáj zumbáj zumbáj zumbáj
Antipirin ur dzi dzi dzi dzi dzi dzi dzi dzi

a híres nevezetes kékkék a falra mászik kétségbeesésé-
ben és kiszarja tegnapi kiáltványait nem akar semmi
viszintest ésvecsernye módjára elfalazza magát belei
klastromába a rendőrség.
érkeztére megundorodik és elégedetlenségének jeleivel
megadja magát

Kriki ur
épületek fuvola kopaszra nyírott fej
107 amikor az éj csöndesen mint a dögbogár jött fel
a nyulak körülveszik a székesegyházat ázat ázat
s addig forognak míg fény lesz belőlük H₂O
mint a sarkvidékek arra fenn Odjazo

Az igazgató
azzal halt meg hogy a bolondság költői mint a fájdalom
— például s eztán énekeltek

Kriki ur krokrokrokrokrokrodril
A terhes asszony krokrokrokrokrokrokrodról
Pipi krokrokrokrokrokrokrokrokrodról

Antipirin ur krokrokrokrokrokrokrokrokrokro-
krodal
a végén a kubista igénybevétele nélkül is felgyújtotta
magát és kintampo és kraus és Begnius s Miklós jelen
voltak s voltak baldakinok elragadtatásuk mértéktelen
hosszuságait nevezték ezentul mganáni

Pipi
a mellemen 5 annyi szép folt van
a széleken 16 sebesült ruhák 7-en az angyalok
hamuszivárványon négy

Antipirin ur
terhes madarak kakálnak a burzsujra
a kaka mindig egy gyerek
a gyerek mindig egy liba
a kaka mindig egy tevé
a gyerek mindig egy liba
és mi énekelünk
oj oj oj oj oj oj oj oj oj oj oj oj oj oj oj oj oj

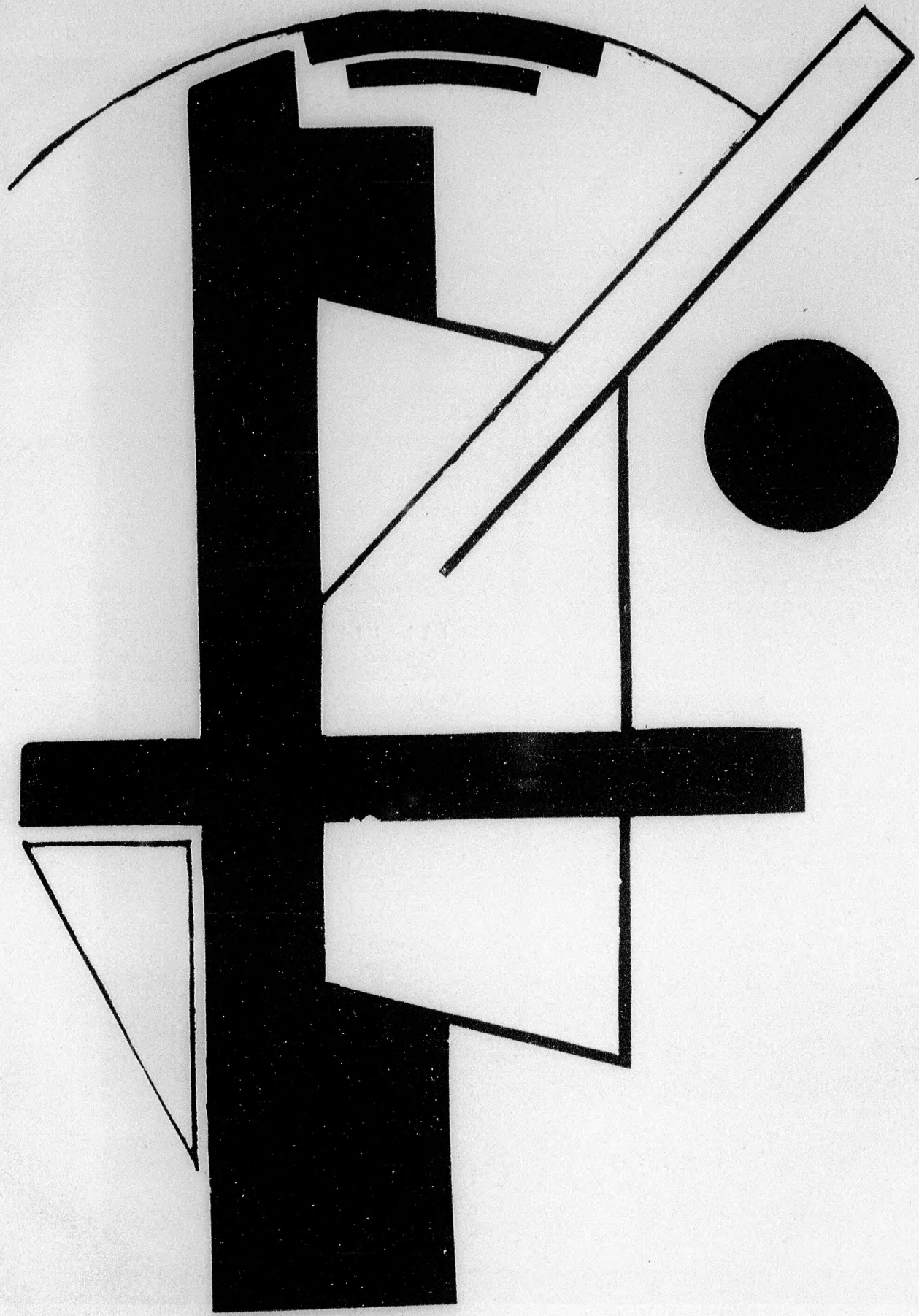
Az igazgató
én egy történész vagyok
az igényeim nagyok intelligensek vagyunk
és nem németek vagyunk

Kriki ur
A belső mozdulat energiája
forog hegedü száll száll néger léggömb
és holnap beteg leszek — a kórházban

Antipirin ur
Szoko Bgáj Affahu
A köölaj mocsarak nyugalma
ahonnan déltájban nedves, sárga pólyák felpárolognak
Farafangáma a molluszkok Pedro Ximenez de Batumar
duzzasztják a madarak párnáit C a₂Ou S P h.
a vulkánok szétterjengései Szoko Bgáj Affahu
egy szabálytalan sokszög
modor ugró hangra és szép idő

Kékkék ur
Borku Mmibaz a tornászat Mmbaz 20785
Ott az omladékok alatt nyugszik Jerez Amantilladó

Antipirin ur
egész pirinyó paralellopedonok forognak a mikrobák
közt
az antik és a kacsák usznak az olajban
én igazságot teszek köztetek
Erdera Vendrell

ÉPITKEZŐK

(II. FELVONÁS.)

Bal háttérben groteszk-primitív bérház kapuval, gangos emelettel. Jobb háttérben az ereszkedő tűzfal megnyitja a perspektívát a hegyoldalra, melyen hosszú lénia mellükkel házak sárga tömböket fintorgatnak a völgyekbe. Lépcsős, földszintes lakások. Jobb oldalt szárnyatlan kapu. Mindenfelől ajtók napszáju ablakkal. A szín bal elején terített asztal. Ünneplős csönd. Halott kiterítve keresztbe fekszik a színen. Lábánál pap. Krisztusos keresztet cipelő fiú. Énekesek. Mögöttük Müvezető, Családfentartó, Anya, Asszonyok, Férfiak, Vének. Halott fejénél 17 éves, Ifjumunkások, Fiala munkások, Lányok. Emeleten Dagadtlábu.

Pap befejezi a beszédet . . . teste könnyű volt, és ezért isten 9-től 11-ig egy cirkuszos markában szóraztatásul rendelé őt az embereknek. Ó Isten! Isten! Mily praktikusak a te határozataid! . . .

Az asszonyok száján kibuggyan az óbégátás.

Beszentelés.

Á-A-men.

Kórus.

Á.

A pap áll, mint felcitromozott cukorsüveg. Mervevés. Pislogás. 17 éves ledarabosodik.

Csőnd.

17 éves: Fekete drapériák vitorláznak a partokon. A krisztust hordó gyerek meleg kikötősen felnyitja a száját.

17 éves: Egy ember fekszik itt a földön.

Dagadtlábu: főnről levelesen közéjük sirja a szemét.

Énekes rá akar zendíteni.

17 éves: De mi tud vagyunk már minden szomorúságon.

A Krisztusos kereszt lassan előrehajlik.

17 éves: Mindegy Vasárnap vagy Hétfő!

Ifjumunkások kara:

Mindegy Hétfő vagy Szombat!

Énekesek: Élesen, védekezően:

Ave Mameluk! Ave Mameluk!

Harangzengés.

Ifjumunkások kara:

Hideg, gyémántos fejünket felnevetjük a napba!!!

A megdermedt rend szétgurul.

Anya sovány vöröskezű sikitva Vénasszonyok közé hull.

Eberek felkapják a halottat.

Növekedő harangzengés.

Énekesek: Túl akarják énekelni Ifjumunkásokat:

Christi! Christi!

A pap megy.

A krisztushordó gyerek vállára csapja a csöpögő keresztet.

Bögés.

Elindulás.

Emeleten Dagadtlábu bögve berogy az ajtaján: az induló Lány elé. Mindketten bevonszolódnak.

Ifjumunkások kara: Elömlik a szín fölé:

Hétfő! Csütörtök! Szombat!

Anya sikong.

A menet kikanyarodik a kapun.

Énekesek: Kintről:

Christi! Christi!

Harangszó.

Ifjumunkások kara:

Mi énekelünk a kialudt utakon . . .

Emeleten családfentartó besompolyog a lakásba.

Kint bögés, menetelés.

Énekesek: Menetelés közben: Christi . . .

Ifjumunkások kara:

Zászlós gyertyákkal

Egymásielé!!!

Énekesek:

. . . isti . . .

Harangzengés.

Csőnd.

Ifjumunkások az utolsó akkord kitartott ritmusán a jobboldali kapu felé vonulnak.

Vének visszaözlönlének a főkapun. Gyilkos, tökféjú némberek dominálnak.

A hegyoldal túlsó láthatatlan feléről most mély hangok tántorognak fel a horizonton.

Egyik vénasszony: Ujjait taktusosan összebilentve: Gyil-ko-sok! Gyil-ko-sok! Gyil-ko-sok!

Ifjumunkások még énekelve ép kikanyarodnak a kapun.

A hegyoldalról most véres hangszerek, siró orgonák és aranylő homokzuhatagok gomolyognak.

Vének: Sompolyogva maguk elé szedik a késeket az asztalokról: Jézus! Jézus! Jézus!

Előreszivárognak.

Kések lobognak a fejük fölött, glóriásan.

Ifjumunkások: Már majdnem valamennyien az útról énekelnek.

A hegyoldalról most már piros oszlopok alatt jön az ezermellű tömeg mint végtelen éneklő tenger.

Ifjumunkások valamennyien az útról:

Testvérek!!!

Vének: Farkasfogakkal a kapuk elé peregnek: Kórusban:

Tiszta gyermekmelleket hasitunk neked

Ó Mária!

A tömeg most már kigyulladt erdő üstöke és bim-bózó nevetés és szoritja egyre összébb a falakat.

Vének: kórusban: Megrágjuk neked a báránycák szívét . . .

A tömeg folytonos nevetésben az ég megtisztult temploma alatt elvonul.

Vének: Ó szabadíts-meg-min-ket!!!

Dermedt csönd.

Aztán:

Vének visszaspolyognak az asztalokhoz.

Egyik: győzelmesen felvonyít.

Valamennyien vonyítanak.

Dermedt csönd.

A házak megjegesedve csurognak.
Hirtelen:
Anya: Felsikolt: Fiaskám!
S újra merev csönd.
Csönd.

Egyik vénasszony: Most paposan felveszi az asztalról a felszegetlen kenyeret: Megcsókolja és felszege. A kenyér két fekete elipszise szomorún sir a kezében: Anyja kiköpte, apja homlokára vette, Isten felszívta magának.

Anya: Keservesen rázkódik: Kicsi fiúcska!
Egyik vénasszony: Ime a teste, mely hasonlatos vala a füvek jámborságához.

A vének a leszegett keserű karéjokat kimérten a szájukba csipegetik.
Anya ül. Mereven.
Csönd.

Aztán:
Egy sápadt fej felgyertyásodik egy ablak mögül.
Még egy fej kivirágzik egy ajtó nyílásában.
Most mindenki meglátja a kapualatti Lámpást: hintázó fekete tömb.
Aztán az egész ház megint csak a vének fogai alatt dolgozik.
Csönd.

Hirtelen csörömpölés, ordítás fönről.
Ajtó kipattan.
Családfentartó hangja a lakásból: Széttörlek!
Dagadtlábu: Cölöpös lábain sikongva kitélekedik a gangra: Jaj-aj-aj.
Családfentartó: Mögötte, feldultan, gallértalanul: Te Rongy! Te üszök! Te üszök!
Lány: Egy pillanatra megjelenik az ajtó nyílásában tükörrel, a kék foltokkal virágos arcát ölelgeti.
Felsikolt.
Lerogy a küszöbre.
Vénasszonyok: Akkor már szét a színen, fölsipitanak: Ilyenek vagytok!!! Mind! Mind!
Dagadtlábu: Felfogott szoknyával sipít.
Száját tartja az ütés elé, aztán véres szájjal: Ajjáj! Jaj!!!
Bemenekül a lépcsőházba.
Családfentartó: Hangja öblösen kibukfencezik az udvarra: Kőből van a melle!
Dagadtlábu élesen jajgat.
Lány ül rácsok ketrecében borzas, elbambult arccal.
Dagadtlábu: Vének sorfala közt betántorog az udvarra: Ó Megváltó Krisztusom!!!
Családfentartó: kívülől gallértalan pofával, felkócoltan:
Mosogatóviz folyik a melléből!
A kőcefü némbér! Hi! hi! hi! hi! Megtépi dagadtlábu bluzát.
Hi! hi! hi! A kutya leharapta a mellét!
Hi! hi! hi! A macska kiszopta a tejfölt!
Én pedig összetöröm!
Feldobja az öklét: Te bálvány!!!
Lány: Feltápáskodik: meglátja Családfentartó feldobott öklét, sikft: Őcsém!
Leront.

Családfentartó: mintha fejbe verték volna össze-roppan...én...

Dagadtlábu: Sir a földön örült szélmalmozással: A kutya leharapta a mellét, a macska megette a tejfölt!!!

Belekalapálja fejét a követetbe: Ajjáj-jáj! és kőből van a feje!

Vének kórusa:

Kecsisnak lova vagyon
Szomorúságnak asszonya

Családfentartó: motyogja a magát: Csak áll a konyhában mint egy bálvány és nincs egy falatnyi melle...

Lány: Beér az udvarra, még züllöttebben kitérülkötik: Ide nézzetek!!! Kiharapott testét mutogatja: Egy állat! Állat! Egy állat!!!

Sirva csókolgatja a karjait: Karjaim...

Családfentartó: Pislogva szétijedez, egész összerőtten: Én nem vagyok a bünös!!! Az ágyakból tüzes hasábok vihognak! Én nem vagyok a bünös!!!

Letérdel a kövekre: És ő csak áll a konyhában!!!
Most egyfelől Családfentartó, másfelől a síró Dagadtlábu és köztük a Lány.

Lány: Emberek!

Dagadtlábu: Négy éve jég hever a lábaimban.

Családfentartó: A bálvány! A bálvány!

Lány: Az anyám! Nem ő! Nem ő!

Dagadtlábu: Ki? Ki? Ki?!

Kint most millió torokból véres fejek alól és meggyulladt szívek fölött feldördül:

Demonstráció!!!

A három ember megdicsőült arccal térdepel.

Vének csorbafogakkal felsompolyognak a földszintes ház lépcsőire.

Kint: kürtök dobolják a rémületet:

Köszívárványok hevernek a házak fölé.

És újra és újra!

Demonstráció!!!

Vének már csak az elsülyedt ablakokból viczorogtatják kivilágított szemeiket.

A hegyoldalon a legmagasabb ház zöldbe lángol, kereplők süketitőn füttyögnek, ezer golyó véres bázárdát ferdül az ég felé!

De-mon-stráció!!!

Aztán ijedt késsel metszett csönd.

Lány: Feláll: Élet!

Dagadtlábu, Családfentartó összealázkodva indulnak fel az emeletre.

Lány: sudarasan, felderült arccal utánuk.

Kapuból:

Férfi: Jön, komoran, Lányhoz: Hol van?

Lány: Nevetve: Sehol.

Kijönnek a kapu alól.

Férfi: Meglátja a Lány összekarmolt arcát: Az arcod!

Lány: Nevet! Megütöttem!

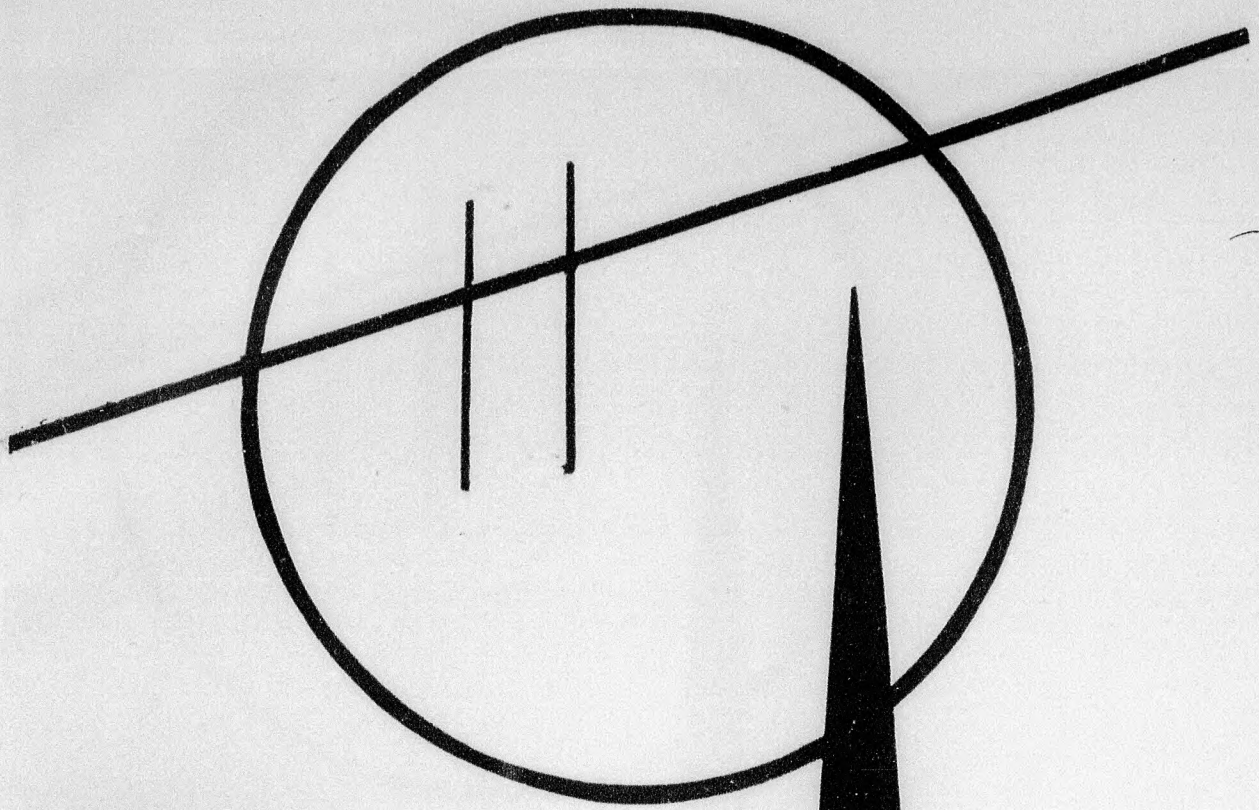
Férfi: Nem igaz!

Lány: Mindegy! Most azt akarom menyjünni Én és te!

Férfi: Nevetve: Csak mi?

Összefonódva kifelé mennek.

Csönd.

A hegyoldalon a legmagasabb ház most lehányja magáról a zöld tűzdekorációt, a falait rugósan maga köre roskasztja, a kéményeit pedig kormosan leokádja. Csak az emberek maradnak meg benne, apró feldult emberkék összeverődve az udvaron, amint egy fehér kaftános embert Jézusznak maguk elé.

Most elindulnak. Tompa morgással, formátlan koponyákkal és nyélreszurt kivilágított tőkökkel.

Mögéjük fekete zuhatagokat morfondál az este, de ők jönnek a hangok és színek világitó erején.

Csönd.

Kintről már becsurog az emberkék zivaja, néha valamelyik földszintes lakásból egy-egy asszony felharangozza a szemeit.

A menet komor taktusban közeledik. Énekel:

Torony vagyunk, fű vagyunk,
keselyűk vagyunk!

A kivilágított tőkök már átröhögnek a falakon. A menet: A hold lelegette a kampókat!

Jönnek.

Némelyek fluszpapíron sirják a taktust.

Kampó!!!

A hold lelegette a kampókat...

Már egész közel érnek: Malom vagyunk asszonyoknak...

Kórusosan felzengik:

És mérleg van a szemeinkben...

Csönd.

Komor menetelés.

Most a főkapu elé érnek, elől a fehér kaftános emberrel, egy kis, bokorfejű emberke, mögötte hosszú, megizzadt figurák, kivilágított tőkökkel, aztán apró emberkék imakönyvekkel, többiek felszurt kényszerzubbonyokkal, jégtömőkkel, gummicsövekkel.

Jönnek taktusos léptekkel. Keresőn bevilágítanak a sarkokba:

Kampószagot érzünk!

Kampó!!!

A kapu fölött mintha leakarna szakadni a lámpás.

Lassan a lámpás felé fordulnak: elejtik a hangjukat:

Itt van...

A kis bokorfejű emberke erre komor mozdulatokkal fölakasztja a lámpásra a fehér kaftános embert.

Emberkék: Szegény ember, szegény...

Mennek kifelé a másik kapun.

Éneklük:

Gyémánt volt ő falak közt.

Egyhangu menetelés.

Éneklük: Falakat megette trombita...

Menetelés.

Éneklük: Kampó ötlet, szegényt...

Menetelés.

Kórus, fluszpapíros alatt zokogva felsír:

Minket tűzzel berácsolt...

Bolond ember bolond!!!!

Menetelés.

Csönd.

Messziről elnyújtott verkliszó. Másfelől az emberkék végtelen menetelése.

Mindenfelől darabos mellét hömpölygeti az este.

Vének most felnőnek az ajtók mögül, óvatosan előre somfordálnak. Anya összezsugorodva, középen.

Egyik vénasszony: Ó köveket ellenek az esték.

Másik vénasszony: Hangnak sulya van...

Harmadik vénasszony: Mezőnek mélysége...

A verkliszó már egész közel ér.

Nevetés, hancurozás.

Anya: Akasztott emberhez: Akasztott ember....

Vének kórusa: Testvére az estének, légynek, fűnek, döglött malomnak...

Az utca balszárnyából most bedül a menet. Elöl Vizfejű zenélőládával, mögötte Fiatalmunkások, Lányok.

Vizfejű: Zenélve betáncol: Nyeherehe!

Vének riadtan sompolyognak.

Lányok, fiatalmunkások párosával összeakadnak.

Vizfejű: Táncoljatok!

Lópfát ferdit.

Még vadabbul forgatja a verklit.

Táncolók: Tánc!

Vizfejű: Röhög a nap!!!

Vének vijjogva: Paráznák!

Még vadabb tánc.

Férfi és Lány összelelkezve jönnek a kapuból.

A verklit egyre vadabbul ugat.

A lámpák kivirulnak az udvaron és az utcákban.

Táncolók már egészen összegabalyodnak az estével.

Vizfejű: És most föl az emeletekre! Mert titek a minden! És ezerszer titek, a magatoké!

Az egész káosz pillanatok alatt hancurozva felőlul lépcsőházba, széttáncol a gangon, s viháncolva bedül a kitarult ajtókon.

A szín közepén ezalatt Vizfejű még vesztebbül játszik.

Vének húszszaggató fogakkal közelednek rá.

Gyászolók visszaözlönlének a főkapun, jajveszékkelve felrohannak az emeletre, döngetik az ajtókat.

A férfiak szitkolóznak.

Az asszonyok sikoltozva a hajukat szórják a levegőbe.

De Vizfejű egyre vadabbul játszik.

Egy asszony: Rendőrt!

Egy másik: Tüzoltókat!

Harmadik: Papot!

Ház mesterné: Seprünyélen belovagol: Jésszus Mária!

Vének imádkozva körülterdepelik a szint.

Rendőrkifent gömböcösen begurul, oldalára zsinelt papírmassé lován.

Tüzoltó spriccel.

Pap: Locsolgat: Uncili, smuncili...

Vizfejű veszteül zenél.

Férfiak összeverődnek a gang sarkaiban, egymásba dugják a fejüket, s búsan elnyújtva a kivilágított szobák felé légetnek.

Az asszonyok már egymás haját tépik. Csak Anya áll nyugodtan, mint a fogyó hold, egyre kisebbedve, az akasztott ember alatt, a lámpás sárga körében, kezeit keresztbe fekteti mellén, mintha dajkálna valakit: ringatózik. Szemei pedig fekete forrásokat énekelnek végig az arcán.

Barta Sándor. (1919).

KOCSI

Kocsi

VÁROS

Szabad szavak
Ez az este

ESTE

Városban

SZINEZÜST ÜVEG

(két kilométeres sötétségtől fényes dekoráció)

Nézni egymást járdáról-járdára üveg- és szövetágyakon át
konstrukciója, mely alatt cifrán és kalapácsosan üget a ló
pneumatikján

A fogat ragyog

4 tükör menőben

Minden száguld a fenyőfanégyszögökben (képek formák sziluettek)

és a futó köb reflektáló fonalukon visz el: kilométeres üvegeket elmenők árnyékait
és NÉMELY ELEKTROMOS GÖMBÖKET (éjjeli lepkék kis világa)

DE A KOCSIBAN: **SENKI**

Lehet hogy az emberi lét
árnyak Uccája

5.679-es kocsi

négy évszakok Városa

Kerekek forgása

Közben néha a kocsihoz egészen közeli

üléssnél szemek és lámpák melyek néznek.

*Luciano Folgore (Roma)**Ford, Gáspár Endre*

TEHÉNKE

gyászold a tehenet, holnapra lavágja a torzonborz
sakter, a véres meszelőrud, ki péntek este Kelet felé
lármáz, ó vaksi messiás, usgyi, illa berek, csendtől
szaladsz messzi.

a sarjut kaszálják, gyászolod a sarjut? nagyot illátozik
ez a temető rét, ezüst felhő lapul, tehén rajta legel,
holnap viszik vágul.

nem maradt már semmi, fuccs a szép napoknak, har-
monika koldul, ez az egész világ;

a lyányok is sírnak, felszakadt a szájuk és este lefe-
kűsznek, ki fekszik ágyukba? jaj kicsi tehénké,
egész nap rózsá volt, de akinek viritson kiszárad a
tőgye — kutyák fogják enni. *Mihályi Ödön*

A TESTVÉR

A testvér is jó volt akkor

Egy méhből szakadtunk ki s ő távol esett tőlem

De az idő azonnapi összeszaladt

S a mély idegen hegyek melegen bölintottak

Még 2 és 3/4 gyermekes felület vitázott bennünk

Valaki ismerős csöngőkkel csöngetett

Valaki az utakat összegöngyöltte

Valaki egy apát sikkasztott s kettőnk fölé teregette

Valaki egy bémész szót bogozott nyelvünkre:

„Testvér!”

Valaki arcunkba nyult

S egyazon maszat, sárból két szimmetriás figurát csinált

A felhők ottfent önálló terveik szerint járkáltak tovább

A véletlen vizek a tengerek szakszervezetébe iratkoztak

Mi ketten

Meggyilkoltuk egymást hosszú és hüvös szögekkel

S aztán közös erővel

Agyonütöttük egymásban az Apát.

JÁMBORSÁG

A jámborság bő dicsérete ez:

Pohos amphorákból nesztelen viz párázik föl föl az
egytonusu kékhöz

Tengerek mély lélegzete száll

A holdak s a nyughatatlan bolygók játszanak a földi
vizekkel Árapály

Ekéket nyomnak szivdobogva a föld kemény hátának

s a magtárak padmályig énekelik fel a termékenységet

Azért még vért karikázik az éhség

Egymás torkára kancsalítanak az emberek

Nagy meztelen árnyékokként sorakoznak a napok

Ám ők a magvetők

Ők a jámborok fehér keresztjeikkel garádcsozzák körül
magukat

Platinatiszta az ige

Asszonyaik ezüstkancsóarcukkal a szüzet nyergelik meg
s malasztjuk:

Jézus sanyargatott teste — ámen.

MARSLAKÓ

A kerteket csokorba verejtékezem számára

De az órgróf obeliszket ájtatoskodik elhült agara fölé
Sirjatok!

A katonasipka gombján kulturát reflektál a nap

A költő növényevő lett páfrányt kakál

A sinusgörbéknek ajjaj elmaradt a periodusuk

De én a marslakó miatt — a teleszkópok pókhálói mögött

Ő sánta madarak miatt él s hármásával születik az
avult planéták között

Reszketek érte talán a nagy barlangban haldokol

Sürgönydrótokon csüng

S rövid sietős nappalok váltakoznak felette.

Forbáth Imre

FORMACIÓ-KRITIKA- MÓDSZER

Pierre Reverdy

(Páris)

§. Nem hanyagság vagy lekicsinylés folytán hallgatunk bizonyos szerzők bármilyen fontos művéről, hanem mert nem ismerjük, vagy mert nem osztozik ugyanabban a szellemben, mely bennünket lelkesít vagy elfoglal.

§. Nem nevezzük szellemnek sem az intelligenciát, mely nélkülözi a szenzibilitást, sem az intelligenciát nélkülöző szenzibilitást.

§. A szellem adja meg az eszközöket. Az eszközök különböztetik meg a műveket. A szellem teremti a korszakokat.

§. Hogyan mondhatnánk, hogy valamely korszak olyan művek folyamánya, melyek semmi szellemet nem tartalmaznak?

§. Mikor Mallarmé és Rimbaud befolyásáról beszélünk, evvel azt mondjuk, hogy új szellemet hoztak. A ma befolyást gyakorló szerzők azok, akik az új szellemet hozzák.

§. A nagy művészegyénségek úgy következnek, valami korszak után, hogy újat hoznak.

§. A nagy átdolgozók a különféle korszakok műveiből kivesszük azt, ami egy közös szellemhez tapad.

§. Az intelligencia tudomást vesz a való dolgokról, a szenzibilitás izgul fölöttük, a szellem asszimilálja és magához bocsátja őket. Nincsen artisztikus realitás szellem nélkül.

§. Ne zavarjuk össze a szabad szellemet és a szabad szót.

§. Némely művész lekoppasztott műveket alkot; ezek kemény munka, szigorú szellemi eljárás, sok áldozat és megtartóztatás eredményei. Más szerzők ezeket a műveket koppasztják le és az övékben már semmi nagyság nem marad.

§. Nem minden álmódó költő, de vannak költők, akik álmódók. Az álom meddő azoknál, akik nem költők.

§. A költő álma termékeny. Nála ez annak helyét foglalja el, amit másoknál gondolatnak nevezünk. Az álom tehát a gondolat egy speciális formája. A gondolat a szellem, mely áthatol, az álom a szellem, mely áthatolható. Talán jó, hogy a költő szelleme inkább áthatolható, mint áthatoló.

§. Megtörténik, hogy egy szellem első megnyilatkozásai kivirágzásának órája előtt mennek végbe.

§. Bizonyos szellem bizonyos műveiben más szerzők alapját vetik meg különböző szellemű művek alkotásának.

§. Logikus, hogy a fiatal költők, akik feltűnnek, koruk legújabb szellemének részesei legyenek. Talán az sem kevésbé logikus, hogy azok, akik részesei voltak már egy más szellemnek, hozzátapadnak ahhoz, melyet maguk előtt látnak formálódni, s ekkor ők is fiatalokká válnak.

§. Ha az ember leckéket vevő tanítvány, hiába utánozza a leckéket adó mester arcát.

§. A szavak abban a pillanatban vesznek szellemükbe poetikus valót, mikor elszakadnak betűszerinti értelmüktől. Ez az a pillanat, amelyben szabadon behelyezhetők a költői realitásba.

§. Az eszközökben teremtjük a kellemet — az eljárásokban utánozzuk. Ez utóbbi az előbbinek dekadenciája.

§. Az eljárásokban van a mesterkélttség.

§. A művészetben van, aki megalkotja a vallást és van, aki hozzáilleszkedik ehhez a valláshoz. Vannak jó és vannak rossz hívek.

§. Azok számára, akik szolgálják, a művészet cél, azoknak, akik szolgálatukba állítják, eszköz.

§. Művészetünket ismerni vagy benne jártasnak lenni, a tudás két élesen megkülönböztetendő fajtája. A jártasság főként a mások művészetének ismeretében áll.

§. Vannak művészek, akik többet adnak, mint vesznek; ismét mások, akik többet vesznek, mint adnak. A művészetben legfőként az számít, amit hozunk.

§. A költő sokat veszít, ha sok megtanulható dolgot ismer; többet ér, ha megsejti és kitalálja őket. Ha saját használatára alkotja őket. Ígyképpen koncepciója tettetés nélkül eredeti marad.

§. Akik a művészetben csak utánzást látnak, minden művet könnyen megcsinálhatónak tartanak.

§. A műalkotás logikája strukturájában van. Milyen helyet ez az együttes kiegyensúlyozódik és megáll, logikus.

§. Korunk a művészet egy fundamentális átalakulásának tanuja. Érzésváltozás helyett most új strukturáról van szó, melyből merőben új cél következik. Ez a koncepció formában és alapjában új. Akik, nem bírván evvel a koncepcióval, megkísérik, hogy ebben a művészetben és új megjelenése után alkossanak, hiába fáradoznak.

§. Aki ellene van mindenkinek, annak érdeke, hogy mindenki ellene legyen. De a művész az, aki az egyik pártot elragadja és a másikat époly mértékben megdöbent.

§. Az ember jobban hozzászórt az élethez, mint a művészethez. Innen bizonyos művek sikere, melyek az élet bizonyos látszatát adják. Olyan művet nyujtani, mely fölébe emelkedik ennek a látszatnak, annyit jelent, mint a szokások hallatlan megváltoztatását kívánni.

§. Némely könyv tükör, melyben elferdülten megtalálható — egy másik könyv.

§. Egy homlokzatba vágott ablak és egy omlatag fal rése két különböző dolog; főleg, ha nem ellipsziszről van szó.

§. Van helyes arány a szabad elemek között, de a harmónia csak díszítés.

§. A művészetben a fiú első gondolja apját megtagadni.

§. Mi az a mű, melyből, leválasztható az eszme vagy az anekdóta, melyek elszigetelten jelentéktelenek és melyből e szétszedés után semmi sem marad?

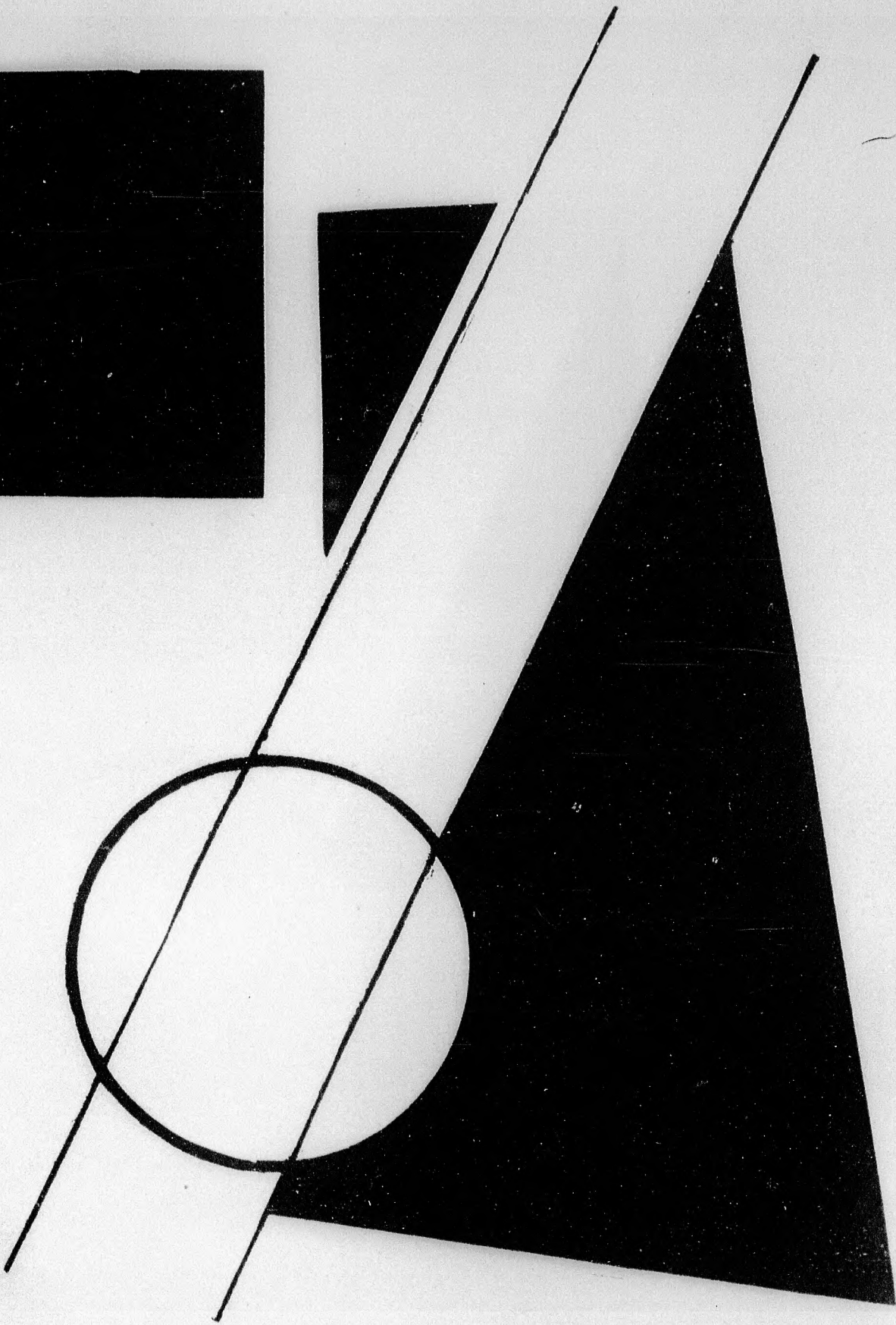
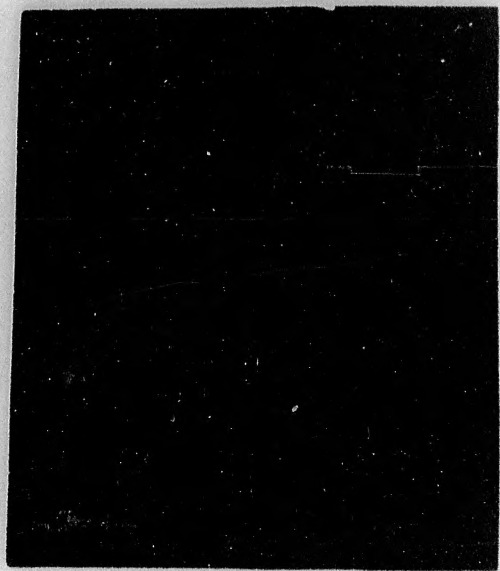
§. Nem leíró művészetéről beszélek, sem pedig kevesebb szóban leíró művészetéről.

§. Van bizonyos veszedelem az önmagunk utánzásában is.

§. A közönség olykor a legrosszabb és legközönségesebb képviselői révén kezd vonzódni valamely iskola felé. Aztán már könnyebb neki a jókat megismerni.

§. Különböző eredményeket lehet elérni ugyanazon elemekkel vagy hasonló eredményeket különböző elemekkel.

§. A művészet állandó áldozat; nem egyszer éppen attól szakadunk el legnagyobb előnyünkre, amihez legjobban ragaszkodunk.

§. A művész nem törekszik a szép felé, mely igazában nem létezik. De az általa elért eredményt a szokás és a nevelés szépnak mondatják.

§. A szép nem kerül ki a művész kezeiből, hanem ami a művész kezeiből kikerül, széppé lesz.

§. Egy mű érdekességének tartalma talán egyszer arányban van a benne rejlő megmagyarázhatatlannal. A megmagyarázhatatlan nem egyértelmű a megérthetlennel.

§. Meglehetősen sokan tudják, hogy egy mű miért rossz. Annál kevesebben, hogy miért jó.

§. A tehetség nem a könnyedségben van. Van nagyon ügyes eredetiség vagy közönségesség.

§. Az elsők gyakran az utolsók. A középszerűség mindig elismeri a maga embereit.

§. Nem hiszem, hogy a lángész hosszantűrész. De még a lángésznek is hosszantűrőnek kell lennie.

§. A festőt a távlat akadályozza, az író csak az idő.

§. A művész leróta adósságát elődei iránt, ha a maga részéről valami újat hozott; ha a műve más művészeknek arra szolgált, hogy belőle vegyenek, akkor már nemcsak adósságát róta le, hanem neki tartoznak.

§. Megesik olykor, hogy egy mű célzata folytán tetszik; ritkaság, hogy célzata ellenére tessék.

§. Ha adva van az ember, ítélkezünk a műről, ha adva van a mű, ítélkezünk az emberről. Képzelnék csak el, hogy az egyik jó, milyen lehet a másik.

§. Ritkaság, hogy egy jelentős kritikus bátran felfedez egy ismeretlen tehetséget, gyakori eset, hogy egy jelentéktelen kritikus kétségbeesetten törekszik ismert emberekről beszélni. Mindkét esetben csak napvilágra hozatalról van szó, csak a napvilág nem ered mindkét esetben egy irányból.

§. A művészetben az egyetlen érdekes eszme az az egészen esztétikai, mely a mű egészét hordozza.

§. A közönség nem akarja megérteni, hogy mást akarnak neki mutatni, mint amit keres.

§. A művész, akinek van lelkiismerete, sohasem csalatkozik, csak ellankadhat. A kritikus épen ellenkezőleg, minden lelkiismerete mellett is csalódhatik — ime egy a művészetnél magánál is kényesebb téma. De hasonlítások össze ennek a lelkiismeretnek megnyilatkozását egy eredeti műben és a belőle csinált kritikában.

§. Mikor a tanítvány nem ért meg valamit, a könyvet vagy a professzort hibáztatjuk? Miért nem hibáztatjuk soha a közönséget, hogy nem ért meg valamit?

§. Egy mű fontossága elismerhető nyilvános proklamálás vagy a mű plagizálása által. A két mód ritkán jár együtt.

§. Bizonyos szerzők beszéltetni kívánnak magukról, mielőtt dolgoztak volna; aztán már nem dolgoznak, csak hogy beszéltessenek magukról.

§. Az érzelmes megbecsüléseken kívül a szerzőnél elvitathatatlan fontosságú még az, ami egyénit ad és amiből mások profitálnak. Mit mondjunk a kritikusról, aki nem disztíngvál, és mindenekelőtt mit a kritikusról, aki disztíngvál, de többre becsüli azt, aki profitált, annál, akiből profitál?

§. A kritika egyik bűne abban áll, hogy sokáig egyenlő módon tárgyalja az újítót és utánzókat, a kezdeményezőt és a követőt.

§. Egyik nevetséges tulajdonsága, hogy utóbb úgy beszél az újítóról, aki akarata ellenére érvényre jutott, mintha része lett volna a dicsőségében és hogy most már őt játssza ki az ujonnan jövők ellen.

§. Valamely mű egész mivoltával megfoghat egy en bloc való bebocsátására berendezett érzékenységet; másokat néhány hozzáférhetőbb részlet vezet rá lassanként arra, hogy az egészet megszerezzék.

§. Dacára a kétes elemeknek, melyeket egy művészeti mozgalom mindig magával sodor, az általa szerzett hívek száma mégis az erő jele.

§. Hogy valamelyik költő hogyan alkotja meg képeit, milyen asszociáció révén jut közel távoli és különféle elemekhez, ez elemek egymással való összefüggéséhez, az illető költőknél sajátos kifejezési eszközökhöz, hogy milyen módon (szótár, szintaxis) éri el ezt az önálló eredményt, mindezeket a kritikus a közönségtől tanulhatja meg.

§. A művész egy eredményt ad a közönség elé és ez utóbbi, mely sohasem kérdezi meg a lakatostól, hogy miképpen készítette lakatját, tudni kívánja, milyen uton jutott a művész ehhez az eredményhez. Szereti azokat a műveket, melyek megadják neki azt az illuziót, hogy magán az eredményhez vezető uton követi a művészt.

§. Az amatőr szeretné, ha eltudná végezni a kritikus munkáját és a kritikus nagyon kevéssé igyekszik elvégezni a magáét.

§. Miről van szó ebben a műben? kizárólag a műről, minden a műért van benne.

§. A kritikus ritkán emelkedik a közönség fölé, még ritkábban kerül egy vonalba a művésszel.

§. A kritikus, aki legalább is gyöngén nem párosul esztétikussal, úgy a közönség e, mint a művészre veszedelmes.

§. A kritikus úgy áll szembe a művel, mint a közönség; leírja annak eredményét, sohasem választja le róla az eszközöket, hogy megbírálja őket. Az érzéssel foglalkozik, nem a művészetrel.

§. A művészetben az új eredmények jobban megkapnak és termékenyebbek, mint akár a legerősebb érzések vagy eszmék is.

§. Kritika és reklám idestova két összevegyített szó lesz. A művész csak ez utóbbira vágyik, a kritikus csak ez utóbbira képes.

§. Egy pajtáskodással vagy barátsággal megfizetett cikk nem kevésbé megfizetett cikk, az ilyen címen megrendelt cikk nem kevésbé reklám cikk.

§. Fő az, hogy megismertessük magunkat. Az eszközök és körülmények keveset számítanak. Hogyan magyarázhatnók meg különben azt a lelki eltévelyedést, mely némelyeket arra ösztökél, hogy irás ürügye alatt kitékerjék a nyakát egy nyelvnek, mely nem az övék.

§. Vannak, akik lábukkal a földön járnak — imhol valóságos alakjuk.

§. Vannak, akik kezükkel mások vállára támaszkodva járnak. Imhol a mások valóságos alakja.

§. A realitás nem motivuma a művészi alkotásnak. Eltávolodunk az élettől, hogy egy másik realitáshoz jussunk el.

§. Egy idő óta két kereskedőt látok ugyanazon a helyen. Az egyik méltóságteljesen várja, hogy az arramenők megálljanak sátra előtt és vásároljanak tőle. A másik handabandázik és nagy lármát csap, megállítja a járókelőket, kapacitál — alig ad el valamit.

§. Ha valakit bántanak, szép látni, hogyan védekezik, de ha valaki, aki másokat bánt, mindezen felül még a védekezést is szükségesnek tartja, felháborító.

§. Vannak emberek, akik egész életükön keresztül csalódásban vannak, nem afelől, amit tenniük kell, hanem a hely felől melyet elfoglalniuk kell.

§. Alighanem példátlan, hogy a kritikus születésekor felismerjen egy új dolgot; mikor ujuak jelenti ki, akkor már patinás.

§. Ha a művész azt teszi, amire tehetsége van, mindig a maga helyén áll.

§. Bizonyos korcsművekben a régi elemek csökevénye segíti sikerre az ujakat. Így a korcsművek könnyebben érvényesülnek, mint a tiszták.

§. Hogyan kerültél te, aki olyan messziről és ekkora késedelemmel indultál, máris a többiek elé?

§. Egyesek egy darabig szeretik egy mozgalom legjobb művészeinek műveit, aztán elhagyják, mert mindennek dacára idegenül állottak szemben szellemével.

§. Akit nem vesznek komolyan, komolyabbnak akar látszani, mint a legkomolyabb környezet legkomolyabbja.

§. Az utánzás talán csak egy érzékenység vibrációja egy látszólag erősebbnek érintésére. De a plagiátum hidegvérrel elkövetett lopás, melyhez mindig alattomoság járul.

§. Minden nagy művészt kikezdték és sértegettek, amiből a megbántott kis művészek azt a következtetést vonják le, hogy nagyok.

§. Sok művészbarátság nem egyéb, mint nyilvánossági szerződés.

§. Egy könyv bevezetése annak hajtószere legyen, sok bevezetésben inkább az emésztőszert tulajdonsága található fel.

§. Bizonyos ujonnan jöttek tettetik, hogy megfedkeznek elődeikről és műveikről, nem gondolván arra, hogy mindig a forrási hely hajtja a folyamatot a tenger felé.

§. Aki belevegyül a tömegbe, osztja szellemét és nézés módját.

§. A mint szó arra szolgálhat, hogy közelítvén egymáshoz két realitást szabadon hagyja a szellemet, mely e közeledést konstatálja.

§. A jelzők elhez a közeledéshez olyan érzést esztolnak, mely mindig szűkíti a képet és tisztaságának árt.

§. Legszívesebben még közvetlenebbül közelítem egymáshoz a különböző elemeket egyszerű összefüggéseik révén és lemondok minden közvetítő elemről, hogy megkapjam a képet.

§. Milyen megbocáthatatlan büszkeség, ha csak önérdemünknek akarunk leköteltetettjei lenni!

§. A költőnél a szenvedélyek szolgálják a művészetet és ne a művészet a szenvedélyeket.

§. Feloldhatatlan a mű, melynek meztelen anekdotáját egyfelől és eszméit másfelől nem lehet a művésztől elkülöníteni. Hogy a mű szemünk előtt, vagy emlékezetünkben maradjon, mindenkor feloldhatatlan egységnek kell tekintenünk.

§. Irodalmi mű en bloc csak írásban koncipiálható.

§. Valamely elem csak akkor lesz tiszta, ha elválasztjuk az érzéstől, melyet az életben elfoglalt helye kölcsönöz neki. Meg kell fosztani ettől az érzéstől, hogy egészében csorbitatlan szerepe legyen a műben.

§. Egy mű vulgarizációja nem egyéb, mint következménye és kifejlődése annak a vulgáris magnak, melyet kezdettől fogva magában hordozott.

§. Ritkaság — de így kellene lennie, mindig — hogy a közvetítő az élet és a művész között az ember legyen. Az ember áll szembe az élettel, a művész az ember után jön.

§. Az alkotás belülről kifelé ható mozgás és nem kívülről a homlokzat felé irányuló.

§. Minden korban van néhány eredeti alkotó, a többi töltelék és ez a töltelék az egész — egy pillanatra.

§. Idővel a szerző értéktelensége fölött mindenki egy véleményen lesz; eltűnik. Kiválósága fölött soha, mert abban a mértékben, amint bámulókat szerez, veszít belőle; és a művészetben semmi soha nem fraternizál.

§. Ha elakarunk érkezni a művészetbe, gyakran kell kezdenünk az emberrel.

* * *

Az ember feje magához vonzza a bolhát. Ha ez utóbbi a fejet választja, ennek oka, hogy kétségtelenül valami egyéni, nagyon is egyéni előnyt lát benne. A bolha bizonyára méltónak véli magát az emberhez. Az emberre hárul a feladat, bebizonyítani, hogy a bolha méltatlan öhozzá. De mikor vakarózik, mozdulata nem egyszer olyan, mintha simogatni akarna.

Ford. Gáspár Endre

A „MA“ Uj Könyvei.

1. BARTA SÁNDOR: „Tisztelt Hullaház“ kiáltványok, 300 számozott példány, 200 o. K., 15 szokol, 12 dinár, 20 lei, 5 lira, 20 márka, 1 dollár, 1½ svéd k.

2. KASSÁK LAJOS: „Büderarchitektur“, Tanulmány 7 linoleummetszettel 50 számozott amatőr példányban, 500 o. K., 30 szokol, 20 dinár, 40 lei, 10 lira, 35 márka, 1 dollár, 2 svéd korona.

3. KUDLÁK LAJOS: Gitár és konfliktó, versek a szerző metszeteivel 300 amatőr példányban, 100 o. K., 15 szokol, 10 dinár, 20 lei, 20 márka, fél dollár, 1 svéd korona.

4. MÁCZA JÁNOS: Teljes szinpad, tanulmányok, 300 számozott példányban, 100 o. K., 15 szokol, 10 dinár, 20 lei, 20 márka, fél dollár, 1 svéd korona.

5. MOHOLY-NAGY: Képeskönyv 13 klisével „Horizontkönyv“, 300 számozott példányban, 120 o. K., 15 szokol, 10 dinár, 20 lei, 20 márka, fél dollár, 1 svéd korona.

6. SIMON ANDOR: Kinyilatkoztatás, versek 300 számozott példányban, Mattisch metszetekkel, 100 o. K., 15 szokol, 10 dinár, 20 lei, 20 márka, fél dollár, 1 svéd korona.

7. UJVÁRI ERZSI: Prózák George Grosz rajzaival, 300 amatőr példányban, 100 o. K., 15 szokol, 20 lei, 10 dinár, 20 márka, fél dollár, 1 svéd korona.

A felsorolt könyvek csakis készpénzfizetés ellenében rendelhetők meg a „Ma“ kiadóhivatalában: Wien, XIII., Amalienstrasse 26/11.

A „Ma“, harmadik wieni előadóestélye. Október 16-án tartotta a „Ma“ harmadik wieni előadóestélyét a Konzert-hausban. Az előadásra már napokkal előbb elfogytak a jegyek. A műsor a következő volt: **Kassák Lajos**: Bevezető; **K. Simon Jolán**: Versek Schwittersről és Arptól; **Barta Sándor**: Részlet a „Tisztelt Hullaházból“; **Simon Andor**: Saját és Enders Erwin verseiből; **Kassák Lajos**: „A ló meghal és a madarak kirepülnek“; A második részben: **K. Simon Jolán**: Hueisenbeck verseket szavalt; **Bortnyik Sándor**: Adolf Behne „Wiederkehr zur Kunst“ című könyvéből olvasott fel szemelvényeket; **Klein Imre**: Ujvári, Mihályi és Remenyik verseket olvasott fel; **Német Andor**: Tristan Izara: Antipirin ut első mennyei kalandját olvasta fel.

Legközelebbi előadóesténket valószínűleg január végén rendezzük.

SZÁMVETÉS

Örömmel csak a kielégített élet viselhető el. Ez egyúttal az élet kapitalis principuma és minden mozgás létrehozója. Gondoljunk csak a primitív ember életakarára: a művészetekben ez a mérhetetlen erőt fejezi ki, mely minden vágyat feljebb hozhat, bármely időben és bárhol. Ez a mérhetetlen erő pozitív szimbóluma a kielégített élet akarásának. De több is ennél: narkózisba-ejtés a kielégített élet elviselhetőségére.

És ezer egyéb narkózis is fojtotta bennünk tudat alá az életet. Ezen hiába sopánkodunk; a csupasz ösztöneit tenyerékhordó ember csakis így csordá-sodhatott „civilizált” társadalomra.

Civilizáció. Ez jelenthetett volna életet. De ehelyett szisztéma és mechanizmus lett. Embergépet szült az újat-teremtő erők lekötésével. Holott az emberi cselekedetek ökonomikus gépekké mechanizálásával teremtő energiafelesleget várhattunk volna. Az okot a nevelési példatárakkal megterhelt emberben keressük, mely átmentette a kultúráját a civilizációjában megváltozott korba. Állítsuk szembe a kort kulturájában civilizációjával (tudomány és technika). A múlt kulturájával az iskolapadban nyomtak agyon és ezt az önmagához nem eszmélt ember átcipeli egész életén! Amikor a civilizáció: a gyorsaság, a mindent-megmozgatás, az ontudat, a perspektíva egy öröms kolkolektív élet éléséhez — egy ádáméva-kulturával ragasztják az embert ember mellé-alá hazug testvérek a szadisták minden fájdalmas magukralapátolásában: félelemben. Ehhez összegeződik az ember csodálatos ópiuma: a szentimentalizmus.

Nem ilyenek született az ember és nem ez a fundamentuma a gyerekek játékos kollektív örömeinek.

A kétféle ember boldogtalanságában a szabad-mozgás és elindulás örömeinek felérése volt a MA művészete megindulásakor.

Előtte csak a mozdulatlanság kínját érezték fel, ami azonban lemondó szentimentalizmusba csúszott. Tagadhatatlan: ezzel autolipnotikus egyensúlyba lehetett billenteni az embert kollektíven is. (Ez a kispolgári világszemlélet.) Hisz még a cirkuszi főkékat is rá lehet szedni bizonyos „morálok” felvételére. A civilizáció mechanizmusa kivitt bennünket mint halakat a szárazra és az életetadó levegőért bármilyen bukencet megcsináltunk. Mert morált kény-szerítették az emberbe, mely gyökérében sorvasztotta el: a teremtés örö-

mében. Minden örömet a pénztornyok métereivel mérte össze. Akik ezt se tehetők, beledöglöttek egy örömtelen élet minden-mindegyiségébe.

Az első intuíciókból új erkölcs és etika világosodott bennünk tudatossá: a törvénytelen (látszólag!) kaoszban, de a szigorúan kozmikus törvényekkel determinált emberrel —. Az ember több az idomított főkéknél. Vissza kell szabaddítani magunkban a teremtő embert a tudás etikájával. Legyen a cselekedet mindenben a tudatos ember öröme (hasznos!!!) szerzése. A múlt morálja nélkül. Gyerekkorunkban házakat gyujtogattunk a vörös színért. Valami istennel csitítottak el tőle és száz-mással, még a lehetőségektől is —. Van-e még szüksége a tudatos embernek ezekre a tabukra: a larpurlar-etikára és morálra. Az etika és morál semmi egyéb bennünk: mint érzés. Megfoghatatlan előttem az ember, kinek etikusa és morális érzései vannak, mert ő nem gyujtogat!!!

Felkiáltunk minden immorális szentimentalizmus ellen!!! Mert uton-utfélen találja élénk a színházakban, muzeumokban, művészetben, kritikában, filozófiában és egész társadalmi helymeghatározottságában a kispolgárt.

A művészet teremtés. A megkötetlen akarát építő munkája, amelyben az teljesedésbe megy. Vagyis: az önmagát-kifejező ember érzéseinek formába-adminisztrálása. A szeretet szimbóluma, mellyel ember kapcsolódik a világhoz, melyben — hite szerint — boldog.

Az ember legelső megfogása: intuíció. Aminek materiális formábaállása művészet. Az intuíció megelőzi a logikát. Tehát a tudatosodás felé lépésnek első foka. A MA művészete summájában ezeket a bevezető lépéseket reprezentálja: az új-emberiellé! Legelső sorban érzéseit teszi felfoghatóvá. Mert minden-vel legelső sorban érzésekkel állunk szemben. A dolgokat tapogattuk, de megnevezhetetlenül, mert ez pusztán világszemléletünk állásfoglalása a magunkat körülvevő kor jelenségeiben. Épen ezért csak érzések maradhatnak. (Mert nem a művész mindenhatóságán múlik a világnak máról-holnapra a saját képére teremtése. Ő csak irányokat mutathat!)

Felértük a múlt gátlásaim átszakadva a megkötetlen embert. Az ösztön-ember lehetőségeinek megsejtése. Ezek pedig: testvérré emelkedés a tudatosan egoista emberen keresztül; etikussá teremtődés (a kollektív individumban) a minden etikát tudatosan elejtett emberen keresztül.

Mindezekben a tudatosságon hangsúly van: a larpurlart éreztük fel a leg-

főbb emberi nyomorúság forrásával.

A MA művészete ösztönös megérzés. Patetikus megnyilvánulása új érzéseknek, melyet egy új világszemlélet hozott magával.

Ez elindulás volt. Továbbfejlődésben:

a művészi életforma miértjének pszichikai összetételében tudatosítása. Vagyis: a művésznak, mint világszemléletét kinyilatkoztató társadalmi individuumnak — világszemléletében analízisa. Tehát: az új művészet irányt-megjelölő kritikája.

Eredmények: az új művész kollektív individuum. Társadalmat egységesen átfogó hitnek és vallásnak megelője és kinyilatkoztatója. Speciálisan: a MA művészei reprezentálói egy közös nevezőnek, melyen a kor elindítható egy új életforma lehetőség: a dinamikus, a folyton-teremtő individuum, mint társadalmi elem — felé! Ez egyúttal a MA művészetét igazoló cél is! Mert joggal kérdezhetjük: micsoda pozitív érték a művész életformája a társadalomban. Többet tudunk-e megfogni segítségével az életből, vagy szegényebbek leszünk narkózisainkban?

A művésztől egyetemes törvényt és ennek építményeit követeljük: egyetemes hitet az individuumnak; egyetemes vallást a társadalomnak.

Az egyetemes törvényt érezzük az ösztönben. Az egyetemes hitet az életben. Az egyetemes vallást a kollektivitásban. Ehhez közvetítő eszközök:

Mindenekelőtt megszabadítása az embernek szellemi bélyegítől, hogy visszanyerhesse teremtő erejét. Ezt: a művészetben. Tehát a logikával mindent össze lehet hazudni. Csak az érzések pozitívumok. — Mindent felfejlődöttünk a maximumáig. Mert csak a szélsőségtől jutva értékelhetünk. A tévedés, az értéktelen önmagától kihull.

Hogy világszemléletileg hányfelé szakadt szét a kor, azt épen a művészet különböző irányai dokumentálják. A MA művészei mindezek fölül a szélsőségbe-fejlődést tendálják, hogy az utközben értékeknek felismert dolgokat a társadalomnak prezentálhassák.

A MA tehát nem beérkezett irány, vagy kikalkulált teóriabazártás. Önmagában is örökös mozgás és fejlődés. Ilyen értelemben nem kész-emberek le-rakódási helye: laboratorium, mely a felmerülhető kérdéseket tisztázza a művészetről, a művészet és ember a művész és társadalom viszonyáról.

Mert a művész ember!
És megnyilatkozása nem lehet más, csakis társadalmi megnyilatkozás!

Kudlák Lajos

A MA pártoló és előfizetési ára:

Pártolótársági díj egy évre: 500 K., 100 szokol, 60 dinár, 100 lei, 50 líra, 50 frank, 50 svájci frank, 10 dollár.

Állandó pártolótársági díj: 1500 K., 500 szokol, 500 lei, 300 dinár, 150 líra, 150 frank, 150 sv. frank, 30 dollár.

Előfizetési díj:

egy évre:	fél évre:
500 K.	300 K.
75 szokol	40 szokol
40 dinár	20 dinár
75 lei	40 lei
75 márka	40 márka
20 sv. korona	10 sv. korona
4 dollár	2 dollár
20 líra	10 líra
20 frank	10 frank
8 sv. frank	4 sv. frank

Egyes szám ára:

50 K., 7 szokol, 4 dinár, 7 lei, 6 márka, 1 és fél sv. korona, 25 cent, 2 líra, 2 frank.

A MA amatőr számainak előfizetési ára:

(megjelenik 50 példányban.)

egy évre: fél évre:

egy évre:	fél évre:
1000 K.	500 K.
100 szokol	50 szokol
100 márka	50 márka
60 dinár	30 dinár
50 líra	25 líra
100 lei	50 lei
10 dollár	5 dollár

Egyes szám ára:

100 K., 10 szokol, 10 márka, 10 lei, 8 dinár, 6 líra, 1 dollár.

„Ma” havonta egyszer megjelenő aktivista művészeti és társadalmi folyóirat. Szerkeszti: Kassák Lajos. Helyettes szerkesztők: Uitz Béla és Barta Sándor. Felelős szerkesztő: Joseph Kalmer. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Wien, XIII., Amalienstraße 26/II. Németországi képviselőnk: Moholy Nagy László, Berlin W 35, Lützowstrasse 73, Atelier. Csehországi képviselőnk: Kudlák Lajos, Luceneč, Massarikova u. 11. Szlovéniai képviselőnk: Mácza János, Kossice Massarikova u. 25. Jugoszláviai képviselőnk: B. Tokin Zagreb, Hatzova 9/I. VII. évf. I. szám. Megjelenés dátuma 1921 November 15. — A lap minden cikkeért a szerző felel.